

Samenvatting rapport 'Naar een dienstbaar financieel stelsel voor iedereen'

**Datum: November 2019
Auteur: Hans van Steenbergen**

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Begrippen en functies van geld	2
3. Vormen van geldschepping en dekking van geld	3
4. Rente en inflatie	5
5. Plan OnsGeld	6
6. Plan Burgerbank	7
7. Staatsschuld	8
8. Woonkosten	9
9. Pensioenen	10
10. Aanbevelingen	11

1. Inleiding

In maart 2016 is door de Tweede Kamer een motie van de leden Omzigt en Merkies aangenomen, waarin de regering wordt verzocht om de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) opdracht te geven om advies uit te brengen over de werking van het geldstelsel inclusief alle vormen van geldschepping door banken en hierbij in ieder geval te betrekken de voor- en nadelen van alternatieve systemen van geldschepping, alsmede de omvang van de geldscheppingswinst.

Als bijdrage aan de uitvoering van de opdracht aan de WRR heeft de heer H. v. Steenberg (econoom), met medewerking van de heren A. Broere (econoom) en N. van Egmond (professor) het rapport 'Naar een dienstbaar financieel stelsel voor iedereen' geschreven en dit in augustus 2016 naar de WRR en de Sustainable Finance Lab (SFL) gestuurd. Dit rapport is in 2017 met de WRR besproken. Het hier nu voorliggende document bevat een samenvatting van het hiervoor genoemde rapport en een korte reactie op het rapport 'Geld en schuld' van de WRR en de brief die SFL hiervoor naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. In het laatste hoofdstuk van het hier nu voorliggende document worden in het kort een aantal aanbevelingen gedaan om het financiële stelsel dienstbaar voor iedereen te maken.

In het rapport 'Naar een dienstbaar financieel stelsel voor iedereen' worden met name de geldbegrippen die in de plannen van stichting OnsGeld (voorstel voor invoeren van een nieuw soort publieke nutsbank) en plan Burgerbank (voorstel voor invoeren van een nieuw soort coöperatieve nutsbank) worden gehanteerd. En de grote verschillen in de effecten wat deze twee plannen op belangrijke punten voor de maatschappij (zoals creatie en dekking van geld, rente en inflatie, staatsschuld en woonkosten, pensioenen en inspraak voor burgers in het financiële systeem) hebben met elkaar vergeleken.

In januari 2019 heeft de WRR haar rapport 'Geld en schuld' wereldkundig gemaakt. Dit rapport bevat een aantal belangrijke adviezen waar hieronder naar wordt verwezen. Het is mooi om te zien dat de WRR adviseert om een nieuw soort coöperatieve of publieke nutsbank in te voeren. En burgers met gebruik van ledenraden meer inspraak in het functioneren van banken te geven. Dit sluit aan op het advies wat in het rapport 'Naar een dienstbaar financieel stelsel voor iedereen' is gegeven. Het is jammer om te zien dat de WRR diverse voorstellen die voor invoeren van alternatieve geldsystemen zijn gedaan als één algemeen voorstel voor invoeren van een publiek geldsysteem behandeld. En niet op een paar belangrijke grote verschillen tussen de gedane voorstellen ingaat. Ook is het jammer om te zien dat in het rapport 'Geld en schuld' van de WRR helemaal niets over het onderwerp rente wordt gemeld. Dit is opmerkelijk. Het gebruik van rente heeft namelijk grote gevolgen voor de werking van het financiële systeem, hoogte van de staatsschuld en woonkosten, scheefgroei tussen arm en rijk en het functioneren van de economie en de maatschappij als geheel. We zouden toch mogen verwachten dat de WRR deze punten wel belangrijk genoeg zou vinden om in haar rapport hier iets over te melden.

2. Begrippen en functies van geld

Begrippen van geld waar plan OnsGeld en plan Burgerbank mee werken zijn M3 respectievelijk M4.

OnsGeld (M3)	Burgerbank (M4)
Papier en muntgeld in omloop (3%)	Kapitaal en reserves (5%)
Tegoeden op betaalrekeningen	Papier en muntgeld in omloop (1%)
Tegoeden op spaarrekeningen	Tegoeden op betaalrekeningen
	Tegoeden op spaarrekeningen
	Pensioenspaargelden
	(Levens)verzekeringsspaargelden

In figuur hierboven is de essentie van de opbouw van de geldhoeveelheid M3 en M4 weergegeven. Omvang van het bedrag wat aan geld in omloop is bij geldbegrip M4 ongeveer driemaal zo groot als bij geldbegrip M3.

De zes belangrijkste functies van geld zijn:

1. Rekenmiddel
2. Transactiemiddel
3. Bewaarmiddel
4. Speculatiemiddel
5. Machtsmiddel
6. Administratieve afspiegeling van wat er op de balans in de reële wereld gebeurt

De eerste drie hierboven beschreven functies van geld zijn redelijk bekend uit de economielessen op school. De schoolboeken vermelden echter niet dat geld nu voor ongeveer 90% van het totale wereldwijde transactiebedrag, voor speculatieve doelen wordt gebruikt c.q. misbruikt. Bij invoeren van plan OnsGeld en plan Burgerbank wordt een bedrag ter grootte van M3 respectievelijk M4 in een beschermde omgeving geplaatst. Hierdoor hebben speculanten en banken minder mogelijkheden om met toepassen van overbodige speculatieve transacties zichzelf ten koste van anderen te verrijken.

Voor verder terugdringen van overbodig speculatief gebruik c.q. misbruik van geld is het nodig om een belasting van 2% op financiële transacties in te voeren. Gelet op de omvang van het bedrag wat er nu aan aandelen, obligaties en overige financiële producten in omloop zijn, zal ondanks de forse daling van het aantal transacties die door invoeren van deze belasting nog gedaan worden, deze belasting vermoedelijk nog steeds een bedrag van 1% tot 3% van het nationale inkomen per jaar opleveren.

Geld is ook een machtsmiddel omdat de rijke 1% van de wereldbevolking volgens de uitkomsten van het World Wealth Report door het grote financiële vermogen een onevenredig grote invloed uitoefent op economie en politiek. Door invoeren van plan OnsGeld en plan Burgerbank wordt het mogelijk om de afhankelijkheid van private banken en de rijkste 1% van de bevolking te verminderen en hiermee de machtsverhoudingen in de samenleving evenwichtiger te maken. Dit is bevorderlijk voor het functioneren van de democratie.

Relevante activa		Geld
Beginstand	=	Beginstand =
Productie (BBP)	+	Toename geldhoeveelheid +
Consumptie	-	Afname geldhoeveelheid -
Afschrijving	-	Afname geldhoeveelheid -
Eindstand	=	Eindstand =

In figuur hierboven wordt de functie van geld als administratieve afspiegeling van wat er op de balans in de reële wereld gebeurt schematisch weergegeven. Uitgangspunt bij deze functie van geld is dat geld volledig wordt gedekt door beschikbare hoeveelheid relevante activa (zie hoofdstuk 3).

Idee bij deze functie van geld is ook dat als de relevante activa (gebouwen, infrastructuur, productie- en vervoermiddelen en al geproduceerde voorraden, excl. grond/ speculatieve bubbel) toe of afneemt, als tegenhanger hiervan de hoeveelheid geld ook toe of af moet nemen. De voorraad relevante activa wordt hierbij gezien als een voorraad toekomstig gebruiksgenot. Het geld vormt hierbij een administratieve afspiegeling van het gebruiksrecht van de al geproduceerde voorraad toekomstig gebruiksgenot.

Deze manier van werken kan ook toegepast worden bij diensten. Oplet punt hierbij is dat diensten meestal synchroon aan de productie worden geconsumeerd. Dit betekent enerzijds toename van de geldhoeveelheid voor de productie van diensten en bijna gelijktijdig afname van de geldhoeveelheid door consumptie van de diensten. Het verschil tussen toe en afname van de geldhoeveelheid wat bij deze werkwijze van geld op de balans bij diensten zichtbaar is bestaat met name uit een termijn van bijvoorbeeld één maand waarin facturen voor geleverde diensten worden betaald.

Op landelijk niveau sluit de hoeveelheid geld wat nu bij geldbegrip M4 in omloop is sterk aan op de functie van geld als administratieve afspiegeling van wat er op de balans in de reële wereld gebeurt. Geldhoeveelheid bij geldbegrip M3 is veel te klein om deze werkwijze toe te kunnen passen.

3. Vormen van geldschepping en dekking van geld

De drie belangrijkste vormen van geldschepping zijn:

1. Verstrekken van leningen door banken
2. Kopen van goederen, diensten en waardepapieren door banken
3. Geldschepping door de overheid

Huidige meest voorkomende vorm van geldschepping is het verstrekken van leningen door banken. Hierbij wordt door banken op basis van handtekeningen die klanten onder een leningscontract zetten, met een druk op de knop van een computer uit het niets girale tegoeden gecreëerd en op betaalrekeningen van klanten gezet, die hier betalingen mee kunnen doen. Voor financieren van de aankoop van goederen, diensten en waardepapieren (zoals staatsobligaties) wordt door banken nu eveneens met een druk op de knop van een computer uit het niets geld gecreëerd. Evenals bij verstrekken van leningen is de enige beperking voor het scheppen van geld, dat banken een minimum percentage aan eigen vermogen en liquide middelen op hun balans aan moeten houden.

Bij toepassen van de basisvariant van de Burgerbank kan de Burgerbank geld creëren op basis van het verstrekken van leningen en doormiddel van het kopen van relevante activa met schuldvrij geld wat zij hiervoor in omloop brengt. En deze activa bijvoorbeeld met behulp van lease aan gebruikers van deze activa beschikbaar stellen. Hierbij kunnen mensen net als nu naar een bankfiliaal in hun eigen woonwijk of gemeente gaan en daar een lening nemen of een leasecontract afspreken. Hiermee kunnen mensen op lokaal niveau zelf meebepalen hoeveel geld er is. De tweede hiervoor genoemde vorm van creatie van geld door de Burgerbank past goed in het streven om de huidige 'wegwerp economie' om te vormen naar een duurzame 'circulaire economie', waarbij de grondstoffen eigendom blijven van de leverancier.

De Burgerbank kan ook worden toegepast als een moderne publieke / coöperatieve variant op een 'indianendorp' of Amazon en Alibaba (verwachting is dat grote techbedrijven een eigen geldsysteem als variant op de 'Libra' van Facebook in gaan voeren). Voor het leveren van goederen en diensten (arbeid) aan de (lokale) gemeenschap (Burgerbank) en afnemen van goederen en diensten (arbeid) van de (lokale) gemeenschap (Burgerbank). Kan de Burgerbank schuldvrij geld creëren op basis van recht op werk met een eerlijke beloning (artikel 23 van de UVRM). De Burgerbank kan hierbij ook nog schuldvrij geld scheppen op basis van recht op sociale zekerheid indien je dit nodig hebt (artikel 22 van de UVRM). Voor het zorgen van stabiele prijzen moet de Burgerbank bij deze laatste vorm van geldcreatie ook met bijvoorbeeld een vorm van een kleine transactiebelasting / marge tussen haar in- en verkoopprijs geld uit circulatie nemen. Bij deze variant van de Burgerbank hoeft niemand meer arm of werkloos te zijn omdat er op lokaal niveau niet genoeg geld beschikbaar is. Want bij dit systeem zijn de mensen zelf de belangrijkste bron en motief voor creatie van geld. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat het leven zelf het belangrijkste goud is wat er is en niet de 'bling' in kluizen van banken.

Bij plan OnsGeld kan de overheid naar rato dat de economie per jaar groeit schuldvrij geld in omloop brengen. Dit geld kan de overheid gebruiken om hier uitgaven mee te doen zonder hier belasting voor te hoeven heffen. Als er geen economische groei is kan de overheid bij dit plan geen geld scheppen.

Om te voorkomen dat de overheid (bijvoorbeeld om kiezers te kopen) op deze manier teveel geld schept en hiermee inflatie veroorzaakt (wat als een indirecte vorm van belasting werkt). Wordt bij plan OnsGeld voorgesteld de bevoegdheid om geld te scheppen toe te kennen aan een speciaal hiervoor in te stellen nieuwe publieke organisatie (De vierde macht). Deze nieuwe organisatie bepaald in principe op landelijk of Europees niveau op basis van statistische informatie etc. jaarlijks hoeveel nieuw schuldvrij geld in omloop gebracht kan worden en aan de overheid beschikbaar kan worden gesteld.

Bij het huidige geldsysteem is geld primair gedekt door verstrekte leningen en vertrouwen. Bij plan OnsGeld is het de bedoeling dat geld alleen maar wordt gedekt door vertrouwen en niet wordt gedekt door leningen, goud of een vorm van relevante activa (zie figuur hieronder).

Essentie balans voormalig banksysteem (goudsmid)	
In bewaring gegeven goud	Geld

Essentie balans huidig banksysteem	
Leningen	Geld

Essentie balans plan 'OnsGeld bank'	
Overheidsgeld (vertrouwen)	Geld

Essentie balans Burgerbank	
Leningen (optie A) Relevante activa (voor lease) (optie B)	Geld

Uit berichten op internet valt op te maken dat een aantal mensen bezig zijn met het promoten van het idee om geld te dekken door goud. Belangrijkste argument wat men hiervoor gebruikt is dat geld koppelen aan goud goed is voor het voorkomen van inflatie. In praktijk voorbeelden die sinds het jaar 1900 hebben bestaan is geen bewijs voor dit argument te vinden. In de periode van 1900 tot 1971 was in Amerika en een groot aantal andere landen geld officieel gekoppeld aan goud. De inflatie was in deze periode bijna even hoog als in de periode van 1971 tot en met heden. Als geld echt aan goud gekoppeld was hadden in de periode van 1900 tot 1971 gemiddeld de prijzen van alle goederen en diensten, lonen en uitkeringen sterk moeten dalen. Reden hiervoor is dat de wereldeconomie en de wereldbevolking sterker groeide dan de hoeveelheid gedolven goud. Ook in de komende jaren zal de wereldeconomie en de wereldbevolking sneller groeien dan de hoeveelheid goud wat er gedolven wordt. En dus gemiddeld de prijzen van alle goederen en diensten, lonen en uitkeringen moeten dalen.

Belangrijkste argument om geld niet te koppelen aan goud is dat er niet genoeg goud beschikbaar is om dit zonder extreme verschuiving van rijkdom en macht te kunnen doen. Volgens officiële schattingen is op dit moment maar 187.000 ton gedolven goud beschikbaar. En wordt jaarlijks maar ongeveer 2.000 ton goud gedolven. Maar ongeveer 20% van het beschikbare goud ligt in de kluisen van banken. De rest is voor het grootste deel in handen van een relatief kleine groep rijke beleggers. Een ounce (30 gram) goud kost nu ongeveer \$1500. Als de totale hoeveelheid geld in de hele wereld echt met goud gedekt moet worden, moet een ounce goud ongeveer \$50.000 kosten.

Beter alternatief dan goud is geld dekken door een voorraad relevante activa. De waarde van alle gebouwen, infrastructuur, productie- en vervoermiddelen en al geproduceerde voorraden is excl. grond (speculatieve bubbel) groot genoeg om de totale geldhoeveelheid in de wereld voor 100% te dekken. Deze manier van werken kan met stabiele prijzen en zonder extreme verschuiving van rijkdom en macht.

4. Rente en inflatie

Ethisch bezien zijn rente en inflatie beide een vorm van diefstal die in lijn met het uitgangspunt 'wij zullen niet stelen' zoveel mogelijk moeten worden afgeschaft. Mede hierdoor is het volgens alle belangrijke religies in de wereld verboden om rente te rekenen (en inflatie te veroorzaken). Rente (en een deel van de winst van bedrijven) is ook de belangrijkste oorzaak van de extreme scheefgroei tussen arm en rijk.

In de periode van 1900 tot en met 2019 is de koopkracht van geld met 97% gedaald/ zijn de prijzen van goederen en diensten gemiddeld iedere 20 jaar verdubbeld. Het streven naar een inflatie van 2% per jaar wat centrale banken nu doen staat gelijk aan het streven om geld de status van junkbond (BBB) te geven. Het streven moet zijn om stabiele prijzen te hebben en geld een AAA-status te geven.

Met behulp van rekenmodellen is zichtbaar te maken dat gebruik van rente en winst van bedrijven tot een bepaald niveau (afgezien van de verdeling hiervan) geen probleem voor de samenleving oplevert. En dat rente en winst van bedrijven vanaf een bepaald niveau eist dat de economie en de hoeveelheid geld jaarlijks groeit. En als dit niet in voldoende mate gebeurt het financiële en economische systeem vastloopt. Dit probleem is wat we nu in het huidige financiële en economische systeem hebben. Als reactie op dit probleem worden door de centrale bank van Amerika en Europa (FED en ECB) sinds 2008 verschillende vormen van Quantitative Easing (QE) beleid gevoerd. Met dit beleid wordt geprobeerd om het huidige zieke financiële en economische systeem kunstmatig in leven te houden.

Groot aantal bekende financiële specialisten geven aan dat oplossing van het hiervoor genoemde probleem niet eindelijk voor ons uit geschoven kan worden. En dat als niet op tijd de juiste maatregelen worden doorgevoerd het hele financiële systeem wat we nu hebben binnen afzienbare tijd weer in elkaar klappt. En dat de nieuwe financiële crisis veel groter zal zijn dan in 2008, omdat de onderliggende problemen niet zijn opgelost maar groter zijn gemaakt dan dat ze al waren. Ook de OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) geeft in haar rapport 'Beyond growth: towards new economic approach'¹ aan dat er een nieuw economisch en financieel systeem moet komen.

Met invoeren van plan OnsGeld kan een deel van de rente, liquiditeit en groeiwangprobleem worden opgelost. Bij dit plan wordt alleen de rente op de staatsschuld afgeschaft en krijgen mensen geen rente meer op tegoeden die ze bij 'OnsGeld bank' aanhouden. Bij de rest van het financiële en economische systeem blijft de rente en winst van bedrijven ongeveer gelijk aan wat het nu is.

Indicatie baten en lasten Burgerbank	Laag	Hoog
Rente op staatsschuld = gemiddelde loon/prijsstijging +	0,1%	0,1%
Rente op hypotheek = gemiddelde loon/prijsstijging +	0,3%	0,5%
Rente op overige leningen = gemiddelde loon/prijsstijging +	0,6%	1,2%
Vergoedingen betalingsverkeer en advieskosten (% balanstotaal)	0,2%	0,2%
Totaal baten (in % van balanstotaal van € 2500 miljard)	0,6%	1,0%
Administratieve kosten	0,3%	0,5%
Kredietrisico	0,2%	0,3%
Winstmarge (0,1% per 1,5% economische groei per jaar)	0,1%	0,2%
Totaal lasten (in % van balanstotaal van € 2500 miljard)	0,6%	1,0%
Aantal medewerkers	50.000	80.000
Aantal filialen per 10.000 inwoners	1	1

De Burgerbank is gelet op haar omvang groot genoeg om zelf haar rente en inflatiebeleid te bepalen en rente en inflatie over ongeveer een driemaal zo groot bedrag als bij plan OnsGeld zo ver te verlagen dat hierdoor geen groeiwang en liquiditeit probleem meer is. In figuur hierboven is een indicatie gegeven wat de kosten van de Burgerbank zijn en welke rentes en overige kosten zij moet rekenen om haar kosten te dekken en door de samenleving gewenste economische groei mogelijk te kunnen maken.

¹ [https://www.oecd.org/naec/averting-systemic-collapse/SG-NAEC\(2019\)3_Beyond%20Growth.pdf](https://www.oecd.org/naec/averting-systemic-collapse/SG-NAEC(2019)3_Beyond%20Growth.pdf)

5. Plan OnsGeld

In rapport 'Geld en schuld' van de WRR wordt geadviseerd om een nieuwe vorm van coöperatieve of publieke nutsbank in te voeren. Dit advies sluit voor een deel aan op het voorstel van stichting OnsGeld. Door stichting OnsGeld wordt voorgesteld om een nieuw soort publieke organisatie op te zetten, wat hier voor het gemak 'OnsGeld bank' wordt genoemd. Bedoeling is dat de tegoeden die nu op betaal en spaarrekeningen bij private banken staan naar de nieuwe 'OnsGeld bank' worden overgeheveld (in figuur hieronder wordt een schematisch voorbeeld van dit voorstel gegeven). Door deze verschuiving worden tegoeden die op betaal en spaarrekeningen staan in een beschermde omgeving geplaatst. Hierdoor lopen mensen geen risico meer dat als een private bank omvalt dat mensen hun geld kwijt zijn. Hierdoor hoeven private banken ook niet meer op kosten van de belastingbetaler te worden gered. Door deze verschuiving wordt ook de mogelijkheid om geld te scheppen van private banken naar de overheid verschoven. Hierdoor kan de overheid al naar gelang de economie per jaar groeit, zonder creatie van inflatie, geld scheppen om hier uitgaven mee te doen zonder hier belasting voor te hoeven heffen (zie hoofdstuk 3). Hiermee komt jaarlijks een mooi groot bedrag aan gelscheppingswinst (variant op seignorage) ten goede aan de overheid en de samenleving in het algemeen. Bij het huidige financiële systeem hebben alleen de aandeelhouders van banken voordeel van seignorage.

Samenvatting huidige balans van banken (€ 2500 miljard) (wel rente)

Staatsschuld	Kapitaal en reserves (5%)
Hypotheke	Tegoeden op betaalrekeningen
Overig	Tegoeden op spaarrekeningen
	Overig

Samenvatting balans 'OndGeld bank' (€ 800 miljard) (geen rente)

Overheidsgeld	Tegoeden op betaalrekeningen
	Tegoeden op spaarrekeningen

Samenvatting nieuwe balans van banken (€ 2500 miljard) (wel rente)

Staatsschuld	Kapitaal en reserves (5%)
Hypotheke	Overheidsgeld
Overig	Overig

In het voorbeeld wat in de figuur hierboven wordt weergegeven wordt de balansomvang van de private banken samen met de 'OnsGeld bank' in eerste instantie ongeveer € 800 miljard groter gemaakt dan wat het nu is. Het bedrag aan overheidsgeld wat bij dit plan aan de rechterkant van de balans van private banken komt te staan kan worden gebruikt om de staatsschuld af te lossen zonder dat dit te kosten van grote groepen mensen hoeft te gaan. In theorie kan dit eenvoudig door de post staatsschuld die in dit voorbeeld links bij private banken op de balans staat weg te strepen tegen een even hoog bedrag aan overheidsgeld wat aan de rechterkant bij private banken staat. Groot deel van de staatsschuld is niet in handen van banken in Nederland maar van andere beleggers. Hierdoor is het in praktijk niet mogelijk om deze salderingsmethode in één keer toe te passen. Maar zijn een paar stappen nodig om dit te kunnen doen. Voor de leesbaarheid van dit document wordt hier niet verder op ingegaan. Het bedrag wat aan overheidsgeld aan de rechterkant van de balans van private banken na het afschaffen van de staatsschuld over blijft, kan gebruikt worden om een deel van de hypotheke kwijt te schelden en andere problemen die bij private banken op de balans staan op te lossen zonder dat dit ten koste van grote groepen mensen hoeft te gaan. Bij plan Burgerbank (zie hoofdstuk 6) is het niet mogelijk om op deze manier op grote schaal problemen in het financiële systeem op te lossen. Als hier in Nederland en andere landen in Europa die de Burgerbank in willen voeren wel behoefte voor is om dit te doen. Is het nodig om eerst een variant op plan OnsGeld toe te passen. En daarna pas de voor problemen geschoonde balansposten die dan overblijven bij de nieuwe Burgerbank op de balans te zetten.

6. Plan Burgerbank

In de jaren dertig van de vorige eeuw is naar aanleiding van de financiële crisis van 1929 in Amerika en Europa een vorm van de 'Glass Steagall act' ingevoerd. Hierbij werden algemene private banken gesplitst in private nuts en zakenbanken. In de jaren negentig is onder lobbydruk van banken deze splitsing afgeschaft. Na de financiële crisis in 2008 is in Nederland een parlementaire enquêtecommissie De Wit ingesteld. Het advies van deze commissie is om banken op nieuw te splitsen in nuts en zakenbanken. In rapport 'Geld en schuld' van de WRR wordt geadviseerd om een nieuwe vorm van coöperatieve of publieke nutsbank in te voeren. En burgers met gebruik van ledenraden meer inspraak in het functioneren van banken te geven. Dit is in lijn met wat bij plan Burgerbank wordt voorgesteld.

Bij plan Burgerbank wordt de hele financiële sector in ons land (niet alleen de banken) gesplitst in één grote coöperatieve of publieke nutsbank. En van de overige financiële organisaties relatief kleine private zakenbanken gemaakt. In figuur hieronder wordt dit voorstel schematisch weergegeven. In praktijk zal de splitsing niet voor alle diensten zo absoluut zijn als hieronder wordt weergegeven.

Samenvatting huidige balans totale financiële sector (€ 5500 miljard)	
Leningen aan overheid	Kapitaal en reserves (5%)
Leningen aan huishoudens	Papier en muntgeld in omloop
Leningen aan niet financiële bedrijven	Tegoeden op betaalrekeningen
Leningen aan financiële bedrijven	Tegoeden op spaarrekeningen
	Pensioenspaargelden
	(Levens)verzekeringsspaargelden
Overig	Overig

Samenvatting balans Burgerbank (€ 2500 miljard)	
Leningen aan overheid	Kapitaal en reserves (5%)
Leningen aan huishoudens	Papier en muntgeld in omloop (1%)
Leningen aan niet financiële bedrijven*	Tegoeden op betaalrekeningen
Of relevante activa (voor lease)	Tegoeden op spaarrekeningen
	Pensioenspaargelden
	(Levens)verzekeringsspaargelden

* Eenvoudige standaardproducten met een laag tot normaal risico.

Samenvatting balans restant financiële sector (€ 3000 miljard)	
Leningen aan niet financiële bedrijven*	Kapitaal en reserves (5%)
Leningen aan financiële bedrijven	
Overig	Overig

* Maatwerkproducten met een hoger risico.

Bij plan Burgerbank mag alleen centrale bank en de Burgerbank nog geld scheppen en alleen de Burgerbank nog voor het beheer van het betalingsverkeer zorgen. Ook is het de bedoeling dat een zo groot mogelijk deel van de spaargelden (ook die bij pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen) bij de Burgerbank worden aangehouden. Met de beschikbare middelen mag de Burgerbank alleen normale eenvoudige standaardproducten met een laag tot normaal risico voor financieringen, lease en verzekeringen zorgen. De Burgerbank mag zich niet bezighouden met kopen, verkopen, geld lenen voor, adviseren en bemiddelen voor beleggingen. Bij plan Burgerbank is het de bedoeling dat de private zakenbanken zich toeleggen op het leveren van maatwerkproducten met een hoger risico en beleggingen/investeringen. De Burgerbank moet de laagst mogelijke rente en overige kosten voor haar dienstverlening rekenen. Zakenbanken mogen gewoon winst blijven maken wat ze nu ook doen.

Bedoeling is dat de Burgerbank een coöperatieve organisatie wordt wat een organisatiestructuur krijgt wat sterk lijkt op de situatie zoals dit bij de Rabobank in 2015 was. Dat alle Nederlandse staatsburgers één aandeel en bij de leeftijd van 18 jaar en ouder één stem in het beleid van de Burgerbank krijgen, wat niet aan anderen overgedragen kan worden. Dat landelijk een servicekantoor van de Burgerbank wordt ingevoerd en iedere gemeente/ stadsregio in Nederland een deels zelfstandige Burgerbank krijgt. En iedere woonwijk met ongeveer 10.000 inwoners een eigen bankfiliaal met een eigen kieskring en een eigen ledenraad met ongeveer 25 leden krijgt. Voorgestelde norm voor het aantal bankfilialen komt overeen met de situaties zoals die nu in Nederland is. Voorstel voor het aantal leden in de ledenraad per woonwijk is gebaseerd op de huidige wettelijke norm voor het aantal leden in de ondernemingsraad.

Het huidige financiële en economische systeem werkt in essentie als een grote 'melkmachine', waarbij private banken en de rijkste 1% van de bevolking de rest van de maatschappij structureel te veel afroemt. Dit is de belangrijkste oorzaak voor de huidige extreme scheefgroei tussen arm en rijk. Belangrijkste reden waarom dit gebeurd is dat de hele maatschappij nu financieel te afhankelijk van private banken en de rijkste 1% van de bevolking is. Sinds de jaren tachtig wordt door de overheid onder het mom van 'privatiseren' en 'liberaliseren' een beleid gevoerd om bijna overal de overbodige 'lange vingers' van 'private geldwisselaars' ertussen te zetten. Dit beleid staats haaks op het advies wat al meer dan twee duizend jaar door de christelijke leer wordt gegeven om de private geldwisselaars zoveel mogelijk 'de kerk' uit te zetten. De Burgerbank is groot genoeg om bijna alles wat er nu is en wij in de toekomst willen hebben te kunnen kopen of te financieren. Als we willen hebben we hier de private geldwisselaars niet meer voor nodig. Hiermee wordt de machtsverhouding in de samenleving evenwichtiger gemaakt. Dit is bevorderlijk voor het functioneren van de democratie. Hierdoor hoeft de arme 99% van de bevolking zich ook niet meer door private geldwisselaars te laten 'melken'. Bij plan OnsGeld blijft de maatschappij voor een groot deel nog van de private geldwisselaars afhankelijk.

7. Staatsschuld

Veel mensen denken dat de belangrijkste oorzaak van het bestaan van de staatsschuld is dat de overheid te veel geld heeft uitgegeven aan leuke dingen voor de mensen (was dit maar waar dan hadden we hier nog plezier van gehad). Uit nadere analyse blijkt dat in Nederland en vermoedelijk ook in de rest van Europa bijna de hele staatsschuld bestaat uit sinds 1970 te veel betaalde rente. Met te veel betaalde rente wordt hier alleen het deel van de rente bedoeld wat hoger is dan de gemiddelde loon/prijsstijging per jaar wat als vergoeding aan (pensioen)spaarders wordt gegeven en een marge van 0,1% per jaar voor het dekken van redelijk kosten van banken die deze leningen hebben verstrekt.

Met invoeren van plan OnsGeld wordt het voor de overheid mogelijk zelf een vorm van schuldvrij geld te creëren en in omloop te brengen. Met dit geld kan de staatsschuld worden afgelost zonder dat dit ten koste van een grote groep mensen in de samenleving hoeft te gaan. Alleen de banken die de leningen aan de overheid hebben verstrekt zijn niet blij met deze maatregel. Zij ontvangen hierdoor minder rente. Omdat de staatsschuld wordt afgelost hebben private banken ook minder macht om het functioneren van de samenleving te beïnvloeden. Dit is goed voor het functioneren van de democratie.

Met invoeren van plan Burgerbank wordt het mogelijk om door de overheid en de Burgerbank een 'sale and lease back' formule toe te passen en hiermee de staatsschuld op te lossen. Hierbij wordt het eigendom van publieke bezittingen van de overheid overgeheveld naar de Burgerbank. De publieke bezittingen blijven hierbij in publieke handen. De Burgerbank betaald hiervoor met door haar zelf in omloop te brengen vorm van schuldvrij geld om hiermee de staatsschuld af te kopen. Vervolgens betaald de overheid aan de Burgerbank jaarlijks in plaats van rente en aflossingen van de lening een vorm van lease. Waar het beheer, financiering en afschrijvingskosten van de publieke activa mee betaald kunnen worden. Deze werkwijze is beter dan financieren bij private banken (zie voorgaande opmerking waar de staatsschuld nu bijna helemaal uit bestaat). En onder het mom van 'privatiseren' publieke bezittingen vaak voor een veel lager bedrag dan waar voor ze zijn gemaakt aan een kleine groep private investeerders 'weggeven'. Wat Griekenland nu in opdracht van Europa moet doen om haar schuldenprobleem op te lossen. Bij 'privatiseren' van publieke bezittingen moeten burgers vaak ook nog veel hogere kosten voor het gebruik van de voormalig publieke bezittingen betalen. Met de 'sale and lease back' formule bij de Burgerbank kan de staatsschuld worden opgelost zonder dat dit te kosten van een grote groep mensen in de samenleving hoeft te gaan. Ook hier zijn alleen de banken die de leningen aan de overheid hebben verstrekt niet blij met deze maatregel. Zij ontvangen hierdoor minder rente. Omdat de staatsschuld wordt afgelost hebben private banken ook minder macht om het functioneren van de samenleving te beïnvloeden. Dit is goed voor het functioneren van de democratie.

8. Woonkosten

In Nederland zijn de woonkosten in vergelijking met andere landen in Europa erg hoog. Belangrijke reden hiervoor is dat in de periode van 1970 tot 2018 structureel gemiddeld ongeveer 3% per jaar te veel rente in rekening is gebracht. Met te veel in rekening gebrachte rente wordt hier alleen het deel van de rente bedoeld wat hoger is dan de gemiddelde loon/prijsstijging per jaar wat als vergoeding aan (pensioen)sparenders wordt gegeven en een marge van 0,3% tot 0,5% per jaar voor het dekken van redelijk kosten van banken die deze leningen hebben verstrekt. Het totaalbedrag aan te veel in rekening gebrachte/ betaalde hypotheekrente was in Nederland alleen al in het jaar 2016 maar liefst € 21 miljard. Bij nieuwe hypotheekleningen wordt door banken de laatste paar jaar een hypotheekrente in rekening gebracht wat bijna gelijk is aan wat de Burgerbank in rekening gaat brengen. Dit is een stap in de goede richting. De marge die banken rekenen is echter nog steeds veel te hoog. Dit komt omdat banken nu ongeveer € 12 miljard per jaar te weinig rente (loon/prijscorrectie) aan hun rekeninghouders betalen.

Belangrijke reden waarom in Nederland de woonkosten de laatste paar jaar erg hoog zijn is dat de prijzen van woningen sinds 1970 nu voor de derde keer voor een groot deel uit een speculatieve bubbel bestaan. In zekere zin is de speculatieve bubbel in de prijzen van woningen een vorm van oplichting/ diefstal wat zo snel mogelijk moet worden afgeschaft. Voor oplossing van dit probleem adviseert de WRR om de norm wat mensen maximaal aan hypotheek op een woning kunnen krijgen te verlagen. Dit is in lijn met het advies van DNB om de hoogte van de maximale hypotheek wat mensen op een woning kunnen krijgen te verlagen van 100% naar 90% van de marktwaarde van woningen inclusief speculatieve bubbel. SFL merkt terecht op dat door DNB voorgestelde verlaging van de maximale hypotheek niet voldoende is om de huidige sterke schommelingen van prijzen op de woningmarkt te voorkomen. SFL stelt daarom voor om een flexibele 'contra financieel cyclische norm' voor hypotheekleningen in te voeren. Waarbij de norm van de maximale hypotheek wat mensen op een woning kunnen krijgen daalt respectievelijk stijgt als de prijzen van woningen te sterk stijgen respectievelijk te sterk dalen. Op zich is dit een goed idee van SFL alleen is in praktijk te zien dat beleidsmakers meestal te laat zijn met het aanpassen van de norm. En dat toepassen van één landelijk norm niet goed werkt. Omdat de prijzen van woningen in de grote steden te hoog zijn en in gebieden waar de bevolking daalt te laag zijn. Beter alternatief om dit probleem op te lossen is de norm van wat mensen maximaal aan hypotheek op een woning kunnen krijgen te verlagen naar 100% van de bouwkosten van de woning exclusief de bubbel. Bij dit voorstel wordt in zekere zin het maximale bedrag wat mensen ten opzichte van de aanschafprijs van de woning kunnen lenen bij iedere woning in ieder deel van het land afzonderlijk altijd precies op tijd aangepast. Mensen moeten hierbij in ieder deel van het land bij iedere woning afzonderlijk automatisch naar rato van wat men meer voor de aanschaf van een woning wil betalen dan dat de bouwkosten hiervan zijn, een groter deel van de aanschafprijs van de woning met eigen geld betalen. Omdat ze bij dit systeem geen geld meer voor het betalen van de speculatieve bubbel kunnen lenen. Hiermee wordt automatisch de sterke schommelingen in de prijzen van woningen afgevlakt. Deze nieuwe norm sluit ook aan op de functie van geld als administratieve afspiegeling van wat er op de balans in de reële wereld gebeurt (hoofdstuk 2) en geld dekken door relevante activa (hoofdstuk 3).

Met invoeren van plan OnsGeld wordt het mogelijk om in Nederland net als in IJsland een groot deel van de hypotheekleningen kwijt te schelden, zonder dat dit ten koste van een grote groep mensen in de samenleving hoeft te gaan (zie hoofdstuk 5). Hierdoor is het mogelijk om mensen te compenseren voor de waardedaling van hun woning als gevolg van invoeren van de strengere leennorm en het afschaffen van de speculatieve bubbel in de prijzen van woningen. Daling van de woonkosten die hier het gevolg van is zorgt voor een verbetering van de financiële positie van mensen en een boost voor de economie. Het is aannemelijk om te verwachten dat politieke partijen die deze gecombineerde maatregel promoten en doorvoeren bij de verkiezingen met een grote toename van kiezers worden beloond.

Bij plan Burgerbank is het niet mogelijk om een groot deel van de hypotheekleningen kwijt te schelden zonder dat dit ten koste van een grote groep mensen in de samenleving gaat. Als de samenleving wel een deel van de hypotheekleningen kwijt wil schelden, zal eerst een variant op plan OnsGeld toegepast moeten worden, voordat plan Burgerbank wordt ingevoerd. Bij plan Burgerbank is het wel mogelijk om als de maatschappij dit wil de hele hypotheekschuld af te schaffen door hier een vorm van 'sale and leaseback' formule op toe te passen. Hierbij kan de Burgerbank een vergelijkbare werkwijze toepassen als bij het oplossen van de staatsschuld (zie hoofdstuk 7). Met plan Burgerbank is het ook mogelijk om alle huurwoningen te herfinancieren en hiermee de huidige bovenmatige kosten/winst af te schaffen. Hierdoor kunnen de huren in ons land gemiddeld ongeveer worden gehalveerd.

9. Pensioenen

Huidig pensioensysteem in Nederland is in de jaren vijftig van de vorige eeuw ontstaan. Toen werkten de meeste mensen bijna hun hele leven lang bij dezelfde werkgever in dezelfde sector. En waren de meeste mensen nog te naïef om door te hebben dat het pensioensysteem wat we nu in Nederland hebben toch niet helemaal het beste systeem is wat we kunnen maken. Het werken met een AOW als publiek basispensioen, waarvan de kosten via een omslagsysteem wordt betaald is helemaal prima. Vooral zo houden en hier niets aan veranderen. Het werken met een aanvullend pensioensysteem op basis van een kapitaaldeckingsstelsel zoals we dat nu in Nederland doen is op zich ook prima. Sterker nog dit zou de rest van de wereld ook moeten doen. Alleen moeten bij dit aanvullende deel van het huidige pensioensysteem in ons land nog vier belangrijke verbeteringen worden doorgevoerd.

Het eerste punt wat verbeterd moet worden is alle huidige pensioenfondsen in Nederland afschaffen en vervangen door één groot nieuw pensioenfonds. Reden hiervoor is ten eerste dat de administratieve kosten voor het beheer van het pensioensysteem hierdoor kan worden verlaagd. De tweede reden hiervoor is dat de meeste mensen nu meerdere keren in hun leven van werkgever en sector waarin ze werken veranderen en daardoor bij verschillende pensioenfondsen kleine stukjes pensioen opbouwen. Hierdoor raken mensen het zich kwijt op wat ze nu aan pensioen hebben opgebouwd.

Tweede verbeterpunt is dit nieuwe pensioenfonds onderbrengen bij de Burgerbank. Hierdoor kunnen de kosten nog verder worden verlaagd en kunnen de financiële verhoudingen in de samenleving en nog verder worden verbeterd (zie hoofdstuk 6). Dit is bevorderlijk voor het functioneren van de democratie.

Derde verbeterpunt is het huidige pensioenspaarproduct veranderen. Op dit moment moeten de meest mensen voor het sparen van hun pensioen een groot deel van hun inkomen in een grote hoge anonieme hoed van een pensioenfonds stoppen. En er maar op vertrouwen dat de verschillende partijen die bij het pensioensysteem betrokken zijn hier goed mee om gaan. En dat men het pensioen waarvoor men betaald heeft ooit gaat krijgen. Zoals we nu weten hebben de verschillende partijen die bij het pensioensysteem betrokken zijn in het verleden belangrijke fouten gemaakt. Belangrijke reden waarom deze fouten gemaakt konden worden is dat de pensioenspaargelden in een niet transparant pensioensysteem worden gestopt. Zolang we dit blijven doen blijven we het risico lopen dat deze fouten weer opnieuw worden gemaakt. Beter is om iedereen een transparante pensioenspaarrekening te geven. Hierdoor kunnen belangrijke fouten die in het verleden zijn gemaakt niet meer opnieuw worden gemaakt. Ook wordt hiermee voor de mensen het meest duidelijk zichtbaar dat zij zelf (al dan niet met hun ouders) via het pensioensysteem de belangrijkste financier van hun eigen hypotheek, huurwoning, werkplek en alle overige voorzieningen zijn. Dit is bevorderlijk voor het functioneren van de democratie.

De laatste tijd wordt er weer een discussie gevoerd over hoe hoog de rekenrente moet zijn. Hierbij worden door verschillende mensen rekenrentes genoemd die voor hen zelf op het eerste gezicht goed uitkomen. In lijn met het uitgangspunt 'wij zullen niet stelen' is ethisch gezien de enige juiste (reken)rente bij pensioenen gelijk aan de gemiddelde loon/prijsstijging per jaar wat als compensatie voor inflatie aan spaarders wordt gegeven. Het is pervers om een hoog rendement op je pensioenspaargeld te willen hebben, wetende dat je dan ook hogere hypotheekrente, hogere huren en hogere prijzen voor andere producten moet betalen. Als we dit met elkaar niet meer willen moeten we ook consequent zijn.

Voor het berekenen wat ethisch gezien de enige juiste pensioenpremie is, dient gebruik gemaakt te worden van de volgende eenvoudige formule, afgezien van correctie voor de AOW (franchise) is dit: Gemiddeld aantal jaren pensioen genieten x hoogte van het pensioen ten opzichte van het inkomen tijdens de periode dat men pensioenpremie betaalt/ het aantal jaren dat men pensioenpremie betaalt.

Actuarieel is de hiervoor genoemde formule niet helemaal juist, het gaat hier om nu even om de essentie van het denkmodel wat hier onder zit te laten zien, wat de meeste mensen kunnen begrijpen. Mensen worden nu gemiddeld 82 jaar oud, gaan met hun 67^e met pensioen en beginnen met hun 22^e met werken en pensioenpremie betalen. Voor 15 jaar pensioen genieten x 70% van het inkomen wat men tijdens werken had / 45 jaar werken = 23% pensioenpremie betalen om dit te kunnen doen. Dit percentage is gelijk aan wat 80% van de mensen in 2019 gemiddeld bij de vijf grootste pensioenfondsen in ons land betalen. Dit nieuwe pensioensysteem is wel 70% van het laatst verdiende loon en kan wel jaarlijks geïndexeerd worden zoals dit altijd aan de mensen is beloofd en door de fouten die bij het huidige systeem zijn gemaakt nu niet wordt nagekomen. De Burgerbank is groot genoeg om zelf haar rentebeleid te kunnen bepalen en kan hierdoor ervoor zorgen dat de hiervoor genoemde rekenrente in principe (behalve eventueel bij grote rampen) altijd wordt gerealiseerd.

10. Aanbevelingen

BIS, Worldbank, IMF, FED, ECB, grote techbedrijven (zoals Facebook, Google, Amazon Alibaba), OECD, DNB, WRR, SFL en een groot aantal overige bekende financiële specialisten - waaronder vooraanstaande (oud) centrale bankiers geven aan dat er belangrijke verbeteringen in het financiële systeem nodig zijn. En dat als deze verbeteringen niet op tijd worden ingevoerd er een grote kans is dat er weer een grote financiële crisis komt. En dat de nieuwe financiële crisis naar alle waarschijnlijkheid veel groter zal zijn dan in 2008, omdat de onderliggende problemen niet zijn opgelost maar groter zijn gemaakt dan dat ze al waren. Dit onderstreept de urgentie dat op korte termijn belangrijke verbeteringen in het financiële systeem moeten worden ingevoerd. Hierbij is het goed om te weten dat ook het huidige kabinet onderschrijft dat er maatregelen nodig zijn om het financiële systeem te verbeteren.

Hieronder worden een paar belangrijke adviezen gegeven om het financiële systeem te verbeteren. Deze adviezen zijn voor een deel in lijn met adviezen die door parlementaire enquêtecommissie De Wit, WRR, DNB en SFL zijn gedaan. Op een aantal punten wordt in dit document verder gaande voorstellen gedaan die voor echt wezenlijke verbetering van het financiële systeem zorgen.

In het rapport 'Geld en schuld' van de WRR wordt voor het verbeteren van de werking van het financiële stelsel geadviseerd om de diversiteit bij banken te vergroten door te bevorderen dat er nieuwe banken bij komen. Dit voorstel van de WRR heeft alleen maar zin als de nieuwe banken groot genoeg zijn om serieuze invloed op het functioneren van het huidige financiële stelsel te kunnen hebben. Bij plan OnsGeld en plan Burgerbank wordt aan deze voorwaarde voldaan. Nieuwe 'kleine duimpjes' met de grootte van de huidige Volksbank (3% van Burgerbank) invoeren heeft geen zin. Deze nieuwe banken zijn veel te klein om serieuze impact op het functioneren van het financiële stelsel te kunnen hebben.

Voor het bevorderen dat plan OnsGeld wordt ingevoerd kan DNB beginnen met uitvoeren van het voorstel van SFL om te experimenteren met een vorm van 'digitale cash', door voor 10.000 mensen een betaalrekening bij DNB of (de voorloper op) 'OnsGeld bank' te openen. Aanvullend kan de overheid beginnen met alle formele en praktische zaken voor het opzetten van de 'OnsGeld bank' te regelen. Zodat op het moment dat er snel gehandeld moet worden dit nieuwe systeem 'overnight' ingevoerd kan worden. Op hoofdlijnen/ op de achtergrond kan dit systeem in een weekend worden ingevoerd. Alle mensen en organisaties op een ordelijke manier een nieuw bankpasje en bankrekening geven etc. zal in praktijk vermoedelijk enige maanden tot een jaar duren.

Voor het invoeren van de Burgerbank kan de overheid beginnen met ABN-AMRO en de Volksbank om te vormen tot één nieuwe coöperatieve of publieke nutsbank. Het nutsbankgedeelte wat nu bij deze banken wordt gedaan in coöperatieve of publieke handen houden. En alleen het zakenbankgedeelte wat nu bij deze banken wordt gedaan aan private investeerders verkopen.

Vervolgstappen voor het invoeren van de Burgerbank zijn het nutsbankgedeelte wat nu door andere banken wordt gedaan naar de Burgerbank overhevelen. Plus alle pensioenfondsen afschaffen en de pensioenvoorziening bij de Burgerbank onderbrengen. De pensioenspaarproducten die er nu zijn kunnen hierbij in stand worden gehouden. Om ervoor te zorgen dat de Burgerbank doet wat de mensen willen is het wenselijk dat alle mensen kunnen kiezen of ze bij de Burgerbank gebruik willen maken van het huidige pensioenspaarsysteem of een transparant individueel pensioenspaarrekening systeem.

Voor het verbeteren van invloed van burgers op het functioneren van banken kan de overheid in lijn met het advies van de WRR en SFL een wet in te voeren dat banken een ledenraad moeten hebben en deze ledenraad een stevige wettelijke status geven zoals dit nu bij de gezondheidszorg is gedaan.

Voor het beperken van speculatieve bubbels in de woningmarkt kan de overheid de wettelijke norm voor de maximale hypotheek die mensen op een woning kunnen krijgen verlagen van 100% van de marktwaarde van de woning inclusief speculatieve bubbel naar 100% van de bouwwaarde van de woning exclusief speculatieve bubbel. Dit is in lijn met het advies van SFL om een vorm van 'contra financieel cyclisch element' in de leennorm in te voeren (zie hoofdstuk 8).

Voor het beperken van de te hoge kredietkosten die kredietverleners nu in rekening brengen kan de overheid beginnen met de wettelijke norm van 14% per jaar wat nu maximaal aan rente en overige kredietkosten aan consumenten in rekening mag worden gebracht te verlagen naar 4% per jaar. Deze nieuwe norm is nog steeds hoger dan wat de Burgerbank nodig heeft om haar kosten en een redelijke winstmarge te dekken. Dit advies levert huishoudens een besparing van ca. € 2 miljard per jaar op.

Voor het beperken van de te hoge kredietkosten die kredietverleners in rekening brengen kan de overheid aanvullend een wet invoeren dat bij hypotheek maximaal maar een rente ter hoogte van de gemiddelde loon/prijsstijging per jaar plus een marge van 0,5% per jaar gerekend mag worden. Deze maatregel zou in 2016 een besparing van ongeveer € 21 miljard op overbodige kredietkosten opleveren. Deze besparing komt bovenop de hiervoor genoemde maatregel voor overige kredieten aan huishoudens. Sinds 2016 is de rente die gemiddeld op hypotheek wordt betaald gedaald. Hierdoor zal het voordeel van deze maatregel voor huishoudens nu kleiner zijn dan wat het in 2016 was. Deze maatregel is een variant op het 'hypotheek obligatie systeem' wat in Denemarken al twee eeuwen bestaat en in praktijk bewijst dat dit werkt. De rente ter hoogte van de gemiddelde loon/prijsstijging wordt hierbij aan (pensioen)sparenders en overige rekeninghouders bij banken gegeven. De marge van 0,5% is voor het dekken van redelijke kosten en winstmarge voor de kredietverstrekkers.

Om ervoor te zorgen dat rekeninghouders bij banken en overige financiële organisaties voldoende voor inflatie etc. - die (centrale)banken door te veel geld scheppen zelf creëren - worden gecompenseerd. Is het nodig dat er een wet wordt ingevoerd dat op tegoeden tot € 1 miljoen per rekeninghouder die bij banken en overige financiële organisaties worden aangehouden een variabele rente gegeven moet worden die zo goed mogelijk aansluit op de gemiddelde loon/ prijsstijging per jaar. Deze maatregel levert de overheid, huishoudens en niet financiële bedrijven in Nederland alleen al op de tegoeden die zij nu bij banken aanhouden een voordeel van ongeveer € 12 miljard per jaar op. Dit komt bovenop de twee hiervoor genoemde adviezen om de te hoge kredietkosten af te schaffen. Deze vorm van geldscheppingswinst (seignorage) steken banken nu ten onrechte in hun eigen zak. Voor het beschermen van rekeninghouders tegen misbruik van het financiële systeem moet aanvullend wettelijk bepaald worden dat de rente die aan rekeninghouders gegeven wordt niet negatief mag zijn.

Voor het beperken van het speculatief gebruik c.q. misbruik van het financiële systeem is het nodig dat er een speciale belasting van 2% op financiële transacties wordt ingevoerd. Hierdoor houden bijna alle overbodige financiële transacties op te bestaan. Deze nieuwe belasting levert de overheid jaarlijks een bedrag ter grootte van 1% tot 3% van het nationale inkomen per jaar op (zie hoofdstuk 2). Hiermee kunnen andere belastingen worden verlaagd of uitgaven door de overheid worden gedaan waarvan de meerderheid van de mensen wil dat die worden gedaan, waar de overheid nu geen geld voor heeft.

Voor het beperken van het speculatief gebruik c.q. misbruik van het financiële systeem is het nodig dat aanvullend op het hiervoor genoemde punt wettelijk het gebruik van bijna alle vormen van derivaten (meestal overbodige risicovolle financiële producten) wordt verboden. Tot omstreeks het jaar 1995 werd bijna geen gebruik van deze producten gemaakt. Voor het goed functioneren van de economie hebben we deze producten niet nodig.

De te verwachten reactie van een groot deel van de bestaande financiële bedrijven is dat door de hierboven genoemde maatregelen hun inkomsten te sterk dalen en hun uitgaven te sterk stijgen om nog te kunnen blijven bestaan. Deze reactie bevestigt dat de financiële sector nu primair haar eigen belang dient en niet die van de gemeenschap als geheel. En dat het dus nodig is om een Burgerbank in te voeren die wel met de hiervoor genoemde maatregelen bedrijfseconomisch gezond kan functioneren.

Voor invoeren van het nieuwe financiële systeem kan ook onderzocht worden of het mogelijk is om een soort 'badbank' naast de financiële sector te zetten en met een variant op het administratieve principe wat bij plan OnsGeld wordt toegepast, een deel van de problemen die we nu in het financiële systeem hebben, op kunnen lossen. Zonder dat dit en kosten van grote groepen mensen hoeft te gaan.

Voor pilotprojecten tot ongeveer 100.000 mensen is het niet nodig om een nieuw softwarepakket te ontwikkelen. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van softwarepakket Cyclos van organisatie Stro. Dit softwarepakket is met subsidie van de overheid ontwikkeld om hier complementaire gelssystemen mee te kunnen faciliteren. Dit pakket kan ook gebruikt worden voor geldsystemen met Euro's. Dit pakket bevat alle mogelijkheden die een moderne bank in deze eeuw nodig heeft. Daarnaast is met dit softwarepakket ook mogelijk om nieuwe vormen van belastingsystemen in praktijk uit te testen. Gelet op de automatisering- en vergrijzingsgolf die nu voor de deur staat (waardoor voor een groot aantal landen in Europa er een noodzaak ontstaat om een nieuw en beter belastingsysteem in te voeren dan wat er nu is). Is het advies om ook een pilotproject te houden waarin belastingplan 'Tiendepenning' in praktijk wordt getest. Bij dit belastingplan wordt een moderne variant toegepast op de (christelijke) tiendepenning wat in verschillende landen in Europa in het verleden een lange tijd heeft bestaan.

Bespreking van dit belastingplan valt buiten het bestek van dit document. In figuur hieronder worden alleen een paar belangrijke punten van dit plan benoemd.

Belastingplan 'Tiendepening'

Bij op landelijk niveau invoeren van een belasting van 10% op alle bijna transacties in de reguliere economie is het mogelijk om de BTW, belasting en sociale premies op arbeid tot vier keer het wettelijk minimumloon per jaar (€ 85.000) af te schaffen.

Bij gebruik van elektronisch geld levert deze veruit het meest eenvoudige en efficiënte belastingsysteem wat we maar kunnen maken, wat volledig geautomatiseerd kan worden geïnd, genoeg inkomsten voor de overheid op om alle kosten van de kinderbijslag, studiebeurs (geven / niet lenen), onderwijs, gezondheidszorg, AOW en alle overige uitkeringen te kunnen betalen.

Als alle landen in de wereld dit belastingsysteem invoeren kan het armoedeprobleem voor alle mensen over de hele wereld worden opgelost. Met geen enkel ander belasting systeem is het mogelijk om dit op deze eenvoudige en efficiënte manier te kunnen doen.

Dit plan is exclusief een belasting van 2% op financiële transacties om het speculatieve gebruik / misbruik van het financiële systeem tot een minimum te beperken.